

зевих особливостей при оцінці критеріальних значень окремих показників. Не менш актуальними методологічними питаннями економічної науки є використання обліково-аналітичної інформації у процедурах оцінки вартості компаній та окремих активів.

Реформування курсів «Економічний аналіз» та «Аналіз господарської діяльності» сприятиме посиленню аналітичних компетенцій майбутніх фахівців з економічних спеціальностей, суттєво підвищить якість їх теоретичної та практичної підготовки, що є запорукою підвищення конкурентоспроможності студентів-випускників на ринку праці.

*Микола Пархомець, д.е.н., професор
Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль, Україна*

РОЗВИТОК АГРАРНИХ ОБСЛУГОВУЮЧИХ КООПЕРАТИВІВ

Дрібні товаровиробники, особливо господарства населення, що займаються аграрним бізнесом, відчувають нагальну потребу надання послуг, зокрема: збут і реалізація виробленої продукції, забезпечення молодняком худоби і птиці, сортовим насінням, ветеринарними, агросервісними та іншими послугами. Все це зумовлює необхідність створення належної агросервісної інфраструктури в рамках кожного адміністративного району.

Розв'язання цих та інших проблем можна, в значній мірі, вирішити шляхом формування в сільській місцевості мережі обслуговуючих кооперативів (заготівельно збутових, постачальницьких, багатофункціональних), в яких би працювали селяни і через них вони змогли б реалізувати аграрну продукцію. Власне, йдеться про комплексний розвиток малого бізнесу на селі, що сприятиме збільшенню зайнятості місцевого населення та підвищенню економічного й соціального його розвитку, є основою економіки будь-якої розвинутої країни.

Розвиток обслуговуючої кооперації у регіонах Західної України започатковано у 1894р. з різних видів сільськогосподарської кооперації швидше від інших розвивалися молочарські спілки. Першу з них було організовано у 1904р. в с. Заводів, що біля Стрия. Пізніше кількість їх значно зроста і в 1907р. молочарські спілки були об'єднані в Крайовий господарсько-молочарський союз (Маслосоюз). У 1912р. він об'єднував 100 молочарень, які за рік обробляли і продавали близько 7 млн. літрів молока.

Молочарський союз Західного регіону України упродовж 1912-1938рр. пройшов певні організаційно-економічні етапи становлення і розвитку, що зміцнило його позицію на внутрішньому ринку молокопродуктів. На кінець 1938р. «Маслосоюз» обслуговував 121 «Районову молочар-

ню», які мали 205249 членів-кооператорів. Там діяло близько двох тисяч пунктів збору молока і сметани. Молочарська кооперація об'єднувала близько 41 % всіх українських селян-господарів.

Практика свідчить, що розвиток кооперації сприяє соціалізації економіки, захищає інтереси дрібного й середнього аграрного бізнесу в умовах жорсткої конкуренції. Прийняття, що чим більша частка кооперації в економіці як регіону, так і країни загалом, тим вищий ступінь соціалізації, ось чому уряди розвинених країн сприяють тому, щоб ця частка збільшувалася, особливо у тих галузях, де є підвищенні ризики підприємства.

Зазначимо, що сільськогосподарська обслуговуюча кооперація займає чільне місце в економіці розвинутих країн світу. Для прикладу, у США кооперативні структури переробляють 82 % молока, виробляють 51 % цукру, реалізують 40 % худоби, у країнах Скандинавії через кооперативи реалізується 80 % аграрної продукції, у Нідерландах – 65 %, Німеччині, Іспанії, Франції – 50-52 %.

Нажаль, сільськогосподарська обслуговуюча кооперація в Україні розвивається дуже повільно. Водночас для її розвитку є потужна соціально-економічна база, зокрема: 300 тис. особистих селянських господарств використовують свої земельні паї для виробництва аграрної продукції; 4,6 млн. селян виробляють продукцію на присадибних ділянках; функціонує 43 тис. фермерських господарств.; 16 тис. аграрних підприємств. Усі вони можуть, із-за створення належних умов підтримки, створити різні форми кооперативних спілок (кредитні, збутові, обслуговуючі, агросервісні тощо).

Значний поштовх для розвитку сільськогосподарської обслуговуючої кооперації на Україні зроблено урядом в 2009 р., який виділив для підтримки кооперації 90 млн. грн. Саме це сприяло розвитку аграрної обслуговуючої кооперації в Тернопільській області.

На базі с. Лосятин Кременецького району Тернопільської області створено сільськогосподарський обслуговуючий кооператив «Лосятинське молочне джерело». Рішенням установчих зборів засновників затверджено Статут сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу, протокол №1 від 27 серпня 2009р. Процес створення обслуговуючого молочарського кооперативу складний і довготривалий. Із наявних в с. Лосятин 524 домогосподарств, станом на 1 жовтня 2010р. були членом кооперативу 104 домогосподарства.

Науковий супровід становлення та ефективного розвитку обслуговуючого кооперативу «Лосятинське молочне джерело» здійснюють викладачі кафедри аграрного бізнесу і обліку ТНЕУ (д.е.н., професор Пархомиць М.К., к.е.н. доцент Палюх М.С., к.е.н. Сава А.П.). практика діяльності обслуговуючого кооперативу вимагає вирішення таких нагальних питань: активізації дорадницької діяльності з метою збільшення кількості членів кооперативу; розробка бізнес-плану перспективного розвитку обслуговуючого кооперативу на

2011-2015рр.; підвищення рівня аграрного бізнесу як у домогосподарствах, так і в обслуговуючому кооперативі; організації ведення системи обліку в обслуговуючому кооперативі з метою економічної безпеки і зростання конкурентних переваг аграрного бізнесу в досліджуваному регіоні.

Аналіз отриманого доходу та розділ результатів обслуговуючого молочарського кооперативу проводиться у такій послідовності. Спочатку визначається дохід кооперативу (Дк) за формулою:

$$Дк = Цп \cdot Орм - Цз \cdot Орм$$

де $Цп$ – повна ціна реалізації 1ц молока; $Цз$ – закупівельна ціна 1ц молока у членів кооперативу; $Орм$ – обсяг реалізації молока, ц.

Дохід обслуговуючого кооперативу поділяють на три частини: першу – спрямовують на погашення витрат, пов'язаних із виробничою діяльністю кооперативу (заробітна плата обслуговуючого персоналу і соціальні нарахування, орендна плата, амортизаційні відрахування, електроенергія тощо); другу – для створення резервного доходу кооперативу з метою розширеного відтворення; третю – для розподілу між членами кооперативу.

Загальний дохід кооперативу за мінусом витрат на оплату праці та врахувань на соціальні заходи становитиме загальний валовий прибуток.

Збільшити суму доходу та валового прибутку кооперативу можна за рахунок таких факторів як збільшення кількості членів кооперативу; підвищення продуктивності корів на основі поліпшення селекційно-племінної роботи та годівлі корів; поліпшення якісних параметрів молока, зокрема підвищення вмісту жиру і білка понад базисні показники (жир – 3,4 %; білок – 3 %); зменшення до нормативу рівня кислотності й забрудненості молока та інші.

Надія Пилипів, д.е.н., професор

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника,

Оксана Вакун, викладач

Івано-Франківський інституту менеджменту ТНЕУ

м.Івано-Франківськ, Україна

ФОРМУВАННЯ ЦІНИ НА ОСВІТНІ ПОСЛУГИ

В умовах ринкової економіки освітній ринок знаходиться на етапі реформування і регулюється законами попиту і пропозиції. Державні вищі навчальні заклади (ВНЗ) мають право вести навчання на комерційній основі за договорами з юридичними чи фізичними особами. При цьому ціни на освітні послуги встановлюються вузами самостійно.